

Statenbrief

Informatie

Datum
13 december 2022

Zaaknummer
2022-011828

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 4

Onderwerp
Financieel toezicht gemeenten 2023

Beleidsprogramma

- Vitaal bestuur

Ambitie

- Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Portefeuillehouder
Jan Markink

1 Kern van deze Statenbrief

Informeren over het financieel toezicht gemeenten 2023.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

Vanuit onze wettelijke taak om financieel toezicht te houden op de gemeenten beoordelen wij jaarlijks of de begrotingen van alle 51 Gelderse gemeenten structureel en reëel in evenwicht zijn en bepalen wij of een gemeente het volgende begrotingsjaar onder repressief of preventief toezicht van de provincie komt. In deze brief informeren wij uw Staten over onze bevindingen bij de analyse van de begrotingen 2023.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

In september 2022 hebben wij uw Staten geïnformeerd over de vooruitblik financieel toezicht op de gemeenten in 2023 (PS2022-635). Ook hebben wij uw Staten toen een eerste beeld van de vastgestelde Jaarrekeningen 2021 gegeven.

4 Samenvatting

Alle Gelderse gemeenten komen in 2023 onder repressief toezicht. Dit is de lichtste vorm van toezicht. De positieve vooruitblik die er in september dit jaar nog was op de begrotingen 2023 is weliswaar wat getemperd door de toegenomen inflatie en hogere energieprijzen, maar het grootste deel van de gemeenten heeft een reëel en structureel sluitende begroting 2023 vastgesteld. De overige gemeenten hebben naar ons oordeel aangetoond in het meerjarenperspectief het reëel en structureel evenwicht te kunnen herstellen.

5 Informatie

In de vooruitblik op de begrotingen 2023 van de Gelderse gemeenten was onze inschatting dat het grootste deel van de gemeenten er in zou slagen in de meerjarenbegroting 2023-2026 in ieder geval het eerste jaar sluitend vast te stellen. Dit mede ingegeven door de hoge accressen in het gemeentefonds voor 2023-2025, het extra

Datum

13 december 2022

Zaaknummer

2022-011828

Blad

2 van 4

beschikbare geld voor kosten jeugdzorg in 2023 en, bij de gemeenten waarbij dit positief uitpakt, de herverdeling van het gemeentefonds.

Deze verwachtingen zijn getemperd door de toegenomen inflatie en de hogere energieprijzen die hun weerslag hebben op de gemeentebegrotingen. Het kabinet heeft overigens bij de najaarsnota 2023 aangekondigd extra accres toe te voegen voor de prijsbijstelling 2022. Het precieze bedrag is nog niet bekend maar het leidt naar schatting tot 300 miljoen extra accres vanaf 2023. Daarnaast bestaat de Tegemoetkoming Energiekosten-intensief MKB (TEK) waar een deel van de (semi) collectieve sector ook aanspraak op kan maken. Voor de gemeenten die een contract met Gazprom hadden, geldt dat de minister van Klimaat in gesprek gaat met gemeenten over een gedeeltelijke compensatie. Meer duidelijkheid daarover volgt pas begin volgende jaar.

Op 18 oktober ontving u de Statenbrief (PS2022-764) die ingaat op de hoge energieprijzen en inflatie. Vanuit onze taak als financieel toezichthouder op de gemeenten zien we, kijkend naar de energieprijzen, dat veel gemeenten in hun begroting aanvullende lasten hebben geraamd voor gas en elektriciteit. Deze ramingen zijn voor de jaren na 2023 soms geheel of gedeeltelijk gecontinueerd. Er zijn ook gemeenten die in afwachting van nieuwe afspraken of contracten mogelijke extra lasten nog niet in de begroting hebben opgenomen, maar dit wel als risico hebben benoemd. De schommelingen op de energiemarkt en de onduidelijkheid over mogelijke (gedeeltelijke) rijkscompensatie zijn hieraan debet.

In aanloop naar onze jaarlijkse beoordeling van de begrotingen van de gemeenten hebben wij zowel ambtelijk als bestuurlijk steeds contact onderhouden met gemeenten om vinger aan de pols te houden en tijdig in gesprek te gaan met gemeenten over hun begroting. Inmiddels hebben wij de begrotingen 2023 en meerjarenramingen van alle Gelderse gemeenten beoordeeld. Op basis van deze beoordeling komen alle gemeenten in 2023 onder repressief toezicht.

Het uitspreken van een algemeen oordeel over de ontwikkeling van de financiële positie op basis van de begrotingen 2023 van de gemeenten is lastig. Er zitten grote verschillen in de door individuele gemeenten gehanteerde uitgangspunten in de ontwikkeling van de diverse rijksbijdragen zoals de extra middelen voor jeugdzorg of het wel/niet meenemen van de septembercirculaire.

Positieve ontwikkelingen

- Alle 51 Gelderse gemeenten komen in aanmerking voor repressief toezicht.
- Het weerstandsvermogen van de gezamenlijke gemeenten is verbeterd. Dit betekent dat gemeenten meer buffers hebben voor het afdekken van hun risico's. We zien dat het risicobedrag gelijk blijft ten opzichte van 2022 maar dat er een forse groei is in de weerstandscapaciteit. Dit vindt vooral zijn oorzaak in de gerealiseerde grote overschotten in 2021.
- Bij de financiële kengetallen zien we ten opzichte van 2022:
 - een daling van de schuldquote (*hoe lager, hoe beter*);
 - een stijging van de solvabiliteit (*hoe hoger, hoe beter*);

- een stijging van de structurele exploitatieruimte (*hoe hoger, hoe beter*);
 - een afname van de belastingcapaciteit (*hoe lager, hoe beter*).
- In het meerjarenperspectief houdt een groot deel van de gemeenten rekening met (een deel van) de te verwachten extra Rijksbijdrage voor jeugdzorg vanaf 2024. Kijkend naar het eerste jaar van het meerjarenperspectief (2024) geldt voor de meeste van deze gemeenten dat zij zonder de extra Rijksbijdrage voor jeugdzorg toch een positief structureel begrotingsresultaat zouden kunnen presenteren.

Naast deze positieve zaken blijft onze zorg over de financiële toekomst van de gemeenten onverminderd bestaan. Redenen hiervoor zijn:

- Het voorziene financiële ravijnjaar 2026, veroorzaakt door de forse terugval in het accres (door de aangekondigde nieuwe financieringssysteem) en de opschalingskorting, uit zich ook in de meerjarenramingen van de Gelderse gemeenten. Iets minder dan de helft van de gemeenten presenteren voor 2026 een negatief structureel begrotingsresultaat. Hoewel het Rijk het ravijnjaar bij de septembercirculaire deels heeft gedempt met een incidentele toevoeging aan het gemeentefonds van ruim € 0,9 miljard, blijft voor gemeenten de omvang en de groei van het Gemeentefonds vanaf 2026 nog steeds onduidelijk;
- Onzekerheden over energiecontracten en -prijzen en de mogelijke rijkscompensatie hiervoor maken dat gemeenten verschillende uitgangspunten hanteren voor 2023 en voor het meerjarenperspectief bij het ramen van hun lasten voor energie. De onduidelijkheden hierover zijn reden voor zorg.

Vanuit de regeling Vitaal Openbaar Bestuur ondersteunt de provincie gemeenten met maatwerktrajecten om hun bestuurskracht te vergroten. Bij de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen 2023 en meerjarenramingen 2024-2026 hebben wij ook gekeken naar de samenhang tussen de financiële positie van gemeenten en hun bestuurskracht. In het geval van de gemeenten Brummen, Buren, Renkum en Westervoort speelden bij vraagstukken over de bestuurskracht de financiële positie van deze gemeenten ook een rol. In deze gemeenten zijn trajecten gestart. We zijn met meerdere gemeenten in overleg over de mogelijkheid maatwerktrajecten op te starten.

6 Planning en control

Niet van toepassing.

7 Participatie en communicatie

Niet van toepassing.

8 Vervolg

Alle gemeenten ontvangen een brief rond 1 februari 2023.

Daarna brengen wij een factsheet uit met de belangrijkste cijfermatige ontwikkelingen. Deze factsheet bereikt uw Staten via een Mededelingenbrief. De factsheet, een afschrift van de

Datum

13 december 2022

Zaaknummer

2022-011828

Blad

4 van 4

verzonden brieven en de relevante cijfers per gemeente kunt u kort daarna terugvinden op de website www.geldersefinancien.nl

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris